

Date: 17th June-2026

**MUSTAQIL TA'LIM JARAYONIDA LOYIHA METODI ASOSIDA
TALABALARNING IJODIY VA MUSTAQIL FIKRLASH
KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH**

Nurmatova Intizor Adambayevna

Osiyo Xalqaro Universiteti 1-bosqich magistranti 2026

Annotatsiya Mazkur tadqiqotda mustaqil ta'lim jarayonida loyiha metodidan foydalanishning talabalarning ijodiy va mustaqil fikrlash kompetensiyalarini rivojlantirishdagi imkoniyatlari tahlil qilingan. Loyiha faoliyati orqali talabalarning mustaqil qaror qabul qilish, muammolarni hal etish, axborotlarni tahlil qilish, ijodiy yondashuv asosida faoliyat yuritish hamda tadqiqotchilik ko'nikmalarini shakllantirish mexanizmlari yoritilgan. Shuningdek, loyiha metodining shaxsga yo'naltirilgan ta'limni tashkil etishdagi pedagogik imkoniyatlari va ta'lim samaradorligini oshirishdagi o'rni ilmiy jihatdan asoslangan.

Kalit so'zlar: mustaqil ta'lim, loyiha metodi, ijodiy fikrlash, mustaqil fikrlash, kompetensiya, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, innovatsion pedagogika, ta'lim samaradorligi, loyiha faoliyati.

Kirish: Bugungi kunda oliy ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, ta'lim sifatini oshirish hamda raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Oliy ta'lim muassasalarida kredit-modul tizimining joriy etilishi natijasida mustaqil ta'limning ulushi ortib bormoqda. Bu esa talabalardan nafaqat nazariy bilimlarni o'zlashtirishni, balki mustaqil izlanish, tahlil qilish va amaliy faoliyatga tatbiq etish ko'nikmalariga ega bo'lishni ham talab etadi.

Mustaqil ta'limning samaradorligini oshirishda innovatsion pedagogik texnologiyalar muhim o'rin tutadi. Shunday metodlardan biri loyiha metodidir. Mazkur metod talabalarning bilim olish jarayonidagi faolligini oshiradi, ularni mustaqil fikrlashga, muammolarni hal etishga va ijodiy yondashishga undaydi. Shu sababli loyiha metodining pedagogik imkoniyatlarini o'rganish bugungi kunning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

Adabiyotlar taxlili: Loyiha metodining ilmiy-nazariy asoslari Amerikalik pedagog olimlar John Dewey va William Heard Kilpatrick tomonidan ishlab chiqilgan. Ular ta'lim jarayonida amaliy faoliyatga asoslangan yondashuv o'quvchilarning bilimlarni samarali o'zlashtirishiga xizmat qilishini ta'kidlaganlar.

Lev Vygotskiy ta'lim oluvchilarning bilish faoliyatida ijtimoiy muhitning rolini asoslab bergan bo'lsa, Jean Piaget mustaqil faoliyatning shaxs intellektual rivojlanishidagi ahamiyatini ilmiy jihatdan yoritib bergan.

Benjamin Bloom tomonidan ishlab chiqilgan taksonomiya esa talabalarning fikrlash jarayonlarini bosqichma-bosqich rivojlantirishga xizmat qiladi.

Date: 17th June-2026

O'zbekistonlik olimlar N.A. Muslimov, O'. Tolipov, M. Usmonboyeva, R. Ishmuhamedovlarning tadqiqotlarida mustaqil ta'limni tashkil etish, innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish va kompetensiyaviy yondashuv masalalari keng yoritilgan. Ushbu ilmiy qarashlar loyiha metodining zamonaviy ta'limdagi o'rnini aniqlashda muhim nazariy manba bo'lib xizmat qiladi.

Asosiy qism: Mustaqil ta'lim oliy ta'lim jarayonining muhim tarkibiy qismi bo'lib, talabalarning o'z bilimlarini mustaqil ravishda boyitishiga xizmat qiladi. Mustaqil ta'lim jarayonida talabalar axborot manbalari bilan ishlash, muammolarni tahlil qilish, xulosa chiqarish va amaliy faoliyatni tashkil etish ko'nikmalarini egallaydilar. Loyiha metodi mustaqil ta'limni samarali tashkil etish imkonini beradigan zamonaviy pedagogik metodlardan biridir. Ushbu metod talabalarning mustaqil faoliyatini rag'batlantiradi, ularning ijodiy salohiyatini yuzaga chiqaradi va o'quv jarayonidagi faolligini oshiradi. Loyiha ustida ishlash jarayonida talaba muammoni aniqlaydi, maqsad belgilaydi, zarur ma'lumotlarni to'playdi, tahlil qiladi hamda natijalarni amaliy shaklda taqdim etadi. Bunday faoliyat talabalarda tanqidiy va ijodiy fikrlash ko'nikmalarining shakllanishiga xizmat qiladi.

Talabalarning ijodiy fikrlash kompetensiyasini rivojlantirishda loyiha metodining ahamiyati katta. Chunki loyiha faoliyati davomida talabalar mavjud muammolarga yangicha yondashadilar, turli yechimlarni taklif qiladilar va eng maqbul variantni tanlaydilar. Bu esa ijodiy tafakkurning rivojlanishiga olib keladi. Mustaqil fikrlash kompetensiyasi esa talabaning o'z qarashlarini erkin ifoda etishi, dalillar asosida xulosa chiqarishi hamda qaror qabul qilish qobiliyatini namoyon etadi. Loyiha metodida talaba o'z faoliyatini mustaqil rejalashtiradi va natijalarni baholaydi. Shu jihatdan mazkur metod mustaqil fikrlash kompetensiyasini shakllantirishning samarali vositasi hisoblanadi.

Mening fikrimcha, loyiha metodining eng muhim afzalligi talabaning ta'lim jarayonidagi mas'uliyatini oshirishidir. Talaba loyiha faoliyati davomida o'z oldiga maqsad qo'yadi, unga erishish yo'llarini izlaydi va natijalarni baholaydi. Natijada unda o'z-o'zini rivojlantirish ehtiyoji shakllanadi.

Bundan tashqari, loyiha metodidan foydalanish talabalarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Guruhli loyihalar ustida ishlash jarayonida talabalar hamkorlik qilish, fikr almashish va jamoa bilan ishlash tajribasiga ega bo'ladilar.

Shuningdek, loyiha metodining qo'llanilishi talabalarning axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Zamonaviy ta'lim sharoitida ushbu ko'nikmalar mutaxassisning kasbiy faoliyatida muhim ahamiyat kasb etadi.

XULOSA

O'tkazilgan tahlillar natijasida quyidagi xulosalarga kelindi: Mustaqil ta'lim jarayonida loyiha metodidan foydalanish talabalarning ijodiy va mustaqil fikrlash kompetensiyalarini rivojlantirishning samarali vositalaridan biri hisoblanadi.

Date: 17th June-2026

Ushbu metod talabalarning faolligini oshiradi, ularni mustaqil qaror qabul qilishga, muammolarni hal etishga va ijodiy yondashuv asosida faoliyat yuritishga undaydi. Loyiha metodidan foydalanish natijasida talabalarda tadqiqotchilik, axborot bilan ishlash, muloqot qilish va o'z faoliyatini baholash kabi muhim kompetensiyalar shakllanadi. Shu sababli oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ta'limni tashkil etishda loyiha metodidan keng foydalanish ta'lim sifatini oshirish va raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Dewey J. Democracy and Education. – New York: Macmillan, 1916.
2. Kilpatrick W.H. The Project Method. – New York, 1918.
3. Vygotskiy L.S. Pedagogik psixologiya. – Moskva, 1991.
4. Piaget J. The Psychology of Intelligence. – London, 1950.
5. Bloom B.S. Taxonomy of Educational Objectives. – New York, 1956.
6. Muslimov N.A. Kasb ta'limi pedagogikasi. – Toshkent: Fan, 2019.
7. Tolipov O'., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: O'qituvchi, 2017.
8. Ishmuhamedov R. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2020.

